

KRIEVIJAS IMPĒRIJAS PĀRVALDE VIDZEMES PROVINĒĒ KATRĪNAS II VALDĪŠANAS LAIKĀ (1762–1767)

GERMANS ĻEBEZOVS

Mg. hist., Valmieras muzeja pētnieks

E-pasts: germans.lebezovs@valmierasnovads.lv

ANOTĀCIJA

Vidzemes province Krievijas impērijai tika pievienota 1721. gadā, un pēc Nīstades miera līguma nosacījumiem tā saglabāja vietējās pārvaldes tiesības. 1762. gadā Krievijas impērijā pie varas nāca imperatore Katrīna II, kura centās nostiprināt Krievijas impērijas valsts centralizētu pārvaldi Vidzemes provincē. Iegūstot informāciju no Vidzemes ģenerālgubernatora ziņojumiem par situāciju Vidzemes provincē, kā arī citām amatpersonām, Katrīna II secināja, ka Krievijas impērijas likumi Vidzemes provincē tika pārkāpti.

Atslēgvārdi: Krievijas impērija, Katrīna II, Vidzemes province, pārvalde, ģenerālgubernators.

IEVADS

Krievijas valsts politika Baltijas provincēs Katrīnas II (*Ekaterina Alekseevna*, 1729–1796) laika valdīšanas sākumposmā izcēlās ar savu daudzveidību, kas ir piesaistījusi vēsturnieku uzmanību jau vairākās paaudzēs. Vēsturnieki šo laiku arvien ir uztvēruši kā konfliktu starp apgaismotā absolūtisma idejas unificējošo politiku un Baltijas vācu bruņniecības, un pilsētu augstāko kārtu centieniem saglabāt *status quo* (Lauris 2020, 78).

Problēmas radīja tas, ka atšķirīgu Krievijas impērijas reģionu iedzīvotāji bija pakļauti vienotai likumdošanai, it īpaši attāļajos un pierobežu reģionos. Tikmēr Baltijas vācu bruņniecība galvenokārt izmantoja vietējos, nevis impērijas likumus, lai risinātu problēmsituācijas. Šo institūciju tiesiskumu garantēja 1721. gada Nīstades miera līgumā atrunātās autonomās Vidzemes

provinces privilēģiju priekšnoteikumi, nosakot vietējās administrācijas kārtību, vietējo likumu ievērošanu, īpašuma tiesības, valodu, ticību un kultūru (SRIO 1868, 128). Krievijas impērijas ierēdņus apgrūtināja Vidzemes provinces autonomā statusa uzraudzība, jo prasīja iedziļināšanos un pievēršanos vietējiem likumiem un tradīcijām (SRIO 1868, 100).

Šī tēma tika izvēlēta, jo ir maz pētīta, saistībā ar to, ka vēsturnieki lielākoties balstās uz 19. gadsimta nacionālajām vai 20. gadsimta marksistiskām tendencēm, balstoties uz ietekmīgu vēstures pētnieku viedokļiem. Leģitimējot savus pētniecības uzskatus atkarībā no konteksta, bieži vien sasaistot 18. gadsimtu ar vēlāko laiku. Tas tāpēc, ka absolūtisma laikmetā ir grūti pētīt konkrētu institūciju pārvaldi, ņemot vērā, ka likumdošanas, izpildvaras un uzraudzības nav primārā 18. gadsimta “apgaismotā absolūtisma” laikmeta iezīmes. Bieži vien primārais bija politiskā uzticība un labvēlība jeb favorītisms, kura primārais uzdevums bija nepārvaldīt, bet gan nodrošināt valsts (monarha) stabilitāti pret iekšējiem un ārējiem draudiem. Tāpēc 18. gadsimtā netiek nodalīts formālās un neformālās vēstules statuss, tādējādi vienā avotā tiek ietverta gan privātā rakstura, gan juridiskā rakstura informācija, nenodalot juridiskās vai fiziskās personas statusu, apgrūtinot 18. gadsimta vēstures pētniecību.

Pētījums pamatā balstās uz pieejamiem Krievijas vēstures biedrības krājuma materiāliem (*Sbornik Russkogo istoričeskogo obščestva*), kā arī Baltijas teritoriju rakstu materiāliem (*Sbornik materialov i statej po istorii Pribaltijskogo kraja*). Izmantota literatūra (Boriss Nolde, Mihails Katins-Jarcevs, Pjotrs Barteņevs u. c.), kur rakstīts par Krievijas impērijas politikas ietekmi Vidzemes provincē 18. gadsimtā.

Pētījumā tiek apskatīta Katrīnas II privātā sarakste par Vidzemes provinces pārvaldes lietām četru gadu gaitā. Tas ļauj labāk izprast politisko pārvaldi Vidzemes provincē Katrīnas II valdīšanas laikā (1762–1767), balstoties nevis uz valsts institūciju darbībām, bet uz Katrīnas II personīgo saraksti, piemēram, ar Krievijas impērijas interešu pārstāvi – Rīgas ģenerāl-gubernatoru (*rižskij general-gubernator*) Vidzemē (turpmāk: Vidzemes ģenerālgubernators), kurš pētījumā tiks aplūkots kā centrālās varas pārstāvis Vidzemē. Papildus tam tiks izmantota arī Katrīnas II sarakste ar Krievijas centrālās varas amatpersonām un privātā sarakste.

1762. GADA KATRĪNAS II VALSTS APVĒRSUMS: VIDZEMES PROVINCES ZVĒRESTS

1762. gada 28. jūnijā Krievijas impērijā notika valsts apvērsums. Pie varas Krievijas impērijā nāca Katrīna II, nomainot savu vīru – Krievijas impērijas troņmantnieku Pēteri III (*Pjotr Fjodorovič*, 1728–1762). Tajā

pašā datumā viņa izsūtīja informatīvas vēstules visu Krievijas guberņu pārvaldniekiem, tostarp Vidzemes provinces ģenerālgubernatoram Rīgā Džordžam Braunam (*George Browne*, 1698–1792). Vēstulē bija izklāstīts par veiksmīgi izdevušos valsts varas nomaiņu, kā arī norādīts aicinājums Džordžam Braunam Vidzemes provinces vārdā zvērēt uzticību Katrīnai II. Vēstulē bija norādīts, ka gadījumā, ja tas netiks darīts, tad viņš tiks uzskatīts par jaunās varas pretinieku un jebkādi iepriekšējie nopelni valsts labā netiktu ņemti vērā. Tikai pēc zvēresta pieņemšanas un jaunās Krievijas impērijas imperatorei Katrīnai II dokumentu parakstīšanas vietējās amatpersonas atkal kļuva tiesīgas pieņemt un izpildīt jau esošās pavēles (SRIO 1871, 104). 1762. gada 29. jūlijā Katrīna II informēja, ka Krievijas impērijas troņmantnieks Pēteris III labprātīgi atteicās no troņa, atstājot to savai sievai Katrīnai II. Vairākas dienas vēlāk tika izsūtīts manifests un zvēresta teksts (Bartenev 1869, 451).

Jāatzīmē, ka zvēresta teksts visām Krievijas impērijām bija vienāds neatkarīgi no vietējo guberņu privilēģijām, tiesībām un citām iezīmēm. Zvērests un politiskā uzticība tika pieprasīta no ģenerālgubernatora, kā arī visas Vidzemes provinces pavalstniekiem, ko pauda vietējie iedzīvotāji neatkarīgi no iepriekš minētiem apstākļiem. Primāri ar uzticību bija saistīta Katrīna II kā jaunā imperatore, ar atrunu, ka viņas dēls Pāvels Petrovičs (*Pavel Petrovich*, 1754–1801) pēc pilngadības sasniegšanas tiktu kronēts par Krievijas imperatoru un līdz brīdim, kad zvērests tiktu dots, tostarp Vidzemes apkaimēs, faktisku ieceļošanas un izceļošanas iespēju nebija, kamēr visi pārvaldnieki nedotu zvērestu un Katrīna II pieņemtu viņu politisko uzticību (SM 1879, 422).

Līdzās ziņojumam par apvērsumu Krievijas impērijā uz Vidzemes teritoriju no Pēterburgas tika izsūtīti vairāki pulki. Par ko tika ziņots Vidzemes ģenerālgubernatoram, gadījumā, ja uzticības zvērests no ģenerālgubernatora netiktu pieņemts (Bartenev 1869, 451). Kā zināms, Vidzemes muižniecība Džordža Brauna vadībā zvērēja politisko uzticību jaunajai varai Pēterburgā.

Jāatzīmē, ka ģenerālgubernatora formālās uzraudzības funkcijas mainījās Katrīnas II valdīšanas laikā, kad Vidzemes bruņniecības privilēģijas tika juridiski garantētas, taču vienlaikus tās tika pakārtotas augstākās varas tiesībām. Tas tika darīts tāpēc, ka, Katrīnai II garantējot Baltijas vāciešu privilēģijas, bija grūti izvērtēt šo tiesību un privilēģiju apjomu, kas netika atrunāts ne 1721. gada Nīstades miera līguma nosacījumos, ne imperatora Pētera I (*Pjotr Alekseevich*, 1672–1725) valdīšanas laikā, ne arī vēlāk (Nol'de 1911, 353).

Katrīnai II bija svarīgi iegūt Vidzemes provinces politisko uzticību, atzīstot 1721. gada Nīstades miera līguma nosacījumos paredzētās Vidzemes bruņniecības privilēģijas, jo, atzīstot Vidzemes muižniecības privilēģijas, Katrīna II leģitimēja savu varu Krievijas impērijā starptautiski, parādot

sevi kā Pētera I politisko mantinieci. Pēc politiskās uzticības saņemšanas jaunā imperatore pauda apmierinātības vārdus, kā arī neuzsāka jau amatos esošo amatpersonu atcelšanu, saglabājot ierasto kārtību, kāda tā bija bijusi pirms valsts apvērsuma 1762. gada 28. jūnijā. Vienīgais izņēmums tam bija atsevišķi Krievijas impērijas armijas vienību komandieri Vidzemes teritorijā (SM 1879, 593).

KATRĪNAS II SARAKSTE AR VIDZEMES ĢENERĀLGUBERNATORU (1762–1767): ĢEOPOLITISKIE JAUTĀJUMI

Sākotnējās Katrīnas personīgās vēstules Vidzemes ģenerālgubernatoram Džordžam Braunam lielākoties bija saistītas ar Krievijas impērijas ārpolitikas un militārajām lietām. 1762. gada 19. jūlijā Džordžs Brauns saņēma vēstuli no Katrīnas II ar pavēli neielaist Vidzemē imperatores brāli Frīdrihu Augustu (*Friedrich August*, 1734–1793), kā arī virkni citu diplomātisko norādījumu personu individuālo problēmu risināšanā, armijas pārvietošanā, dislokācijā, apgādē un diplomātisko sakaru nodrošināšanā un uzturēšanā (Bartenev 1869, 451–467). Svarīgākais apstāklis gan bija vēstuļu konfidenciala un ātra piegāde, garantējot to satura neizpaušanu. Šajās vēstulēs, piemēram, Katrīna II aicināja ģenerālgubernatoru palīdzību nostiprināt Kurzemes hercoga amatā Ernstu Johanu Bironu (*Ernst Johann von Biron*, 1690–1772). 1762. gada 9. septembrī ģenerālgubernators Brauns ziņoja Katrīnai II, ka pēc imperatores pavēles Kurzemes hercogam tika iedoti 20 000 rubļu no Rīgas kases, kurus Ernsts Johans Bīrons bija saņēmis 1. septembrī (SM 1883, 283). 1772. gadā Katrīna II aicināja Vidzemes ģenerālgubernatoru aizturēt kapteini Sergeju Puškinu (*Sergej Pushkin*, 1738?–1795) par finanšu dokumentu viltošanu, kurš centās iegūt izceļošanas dokumentus no Vidzemes ģenerālgubernatora, lai varētu pamest Krievijas impērijas teritoriju (Bartenev 1869, 455).

Citās vēstulēs bija vērojama neapmierinātība ar pārtikas cenu paaugstināšanu. Piemēram, 1762. gada 19. jūlijā vēstulē Vidzemes provinces gubernators atzīmēja, ka muižnieki masveidīgi bija pārdevuši maizi uz ārzemēm (Prūsiju), tāpēc bija aprūkusies maize pašu zemniekiem. Lai novērstu trūkumu, maize tika izdalīta no Krievijas impērijas armijas rezervēm ar vēlāku atmaksu (SM 1879, 285).

Jāatzīmē, ka Vidzemes teritoriju bija svarīgi izmantot diplomātijas un militārās aizsardzības vajadzībām, nodrošinot Krievijas impērijas ārējo aizsardzību no ārējiem ienaidniekiem, kā arī nostiprinot Krievijas impērijas ģeopolitiskās pozīcijas Baltijas jūras teritorijā. Katrīna II saņēma vēstules no dažādām amatpersonām, piemēram, slepenā padomnieka (*tajnyj sovetnik*)

grāfa Ņikitas Paņina (*Nikita Panin*, 1718–1783) vēstules par ģeopolitisko situāciju viņa saņēma ātrāk, nekā par to ziņoja Vidzemes ģenerālgubernators, piemēram, 1763. gada 4. februārī tika ziņots, ka atsevišķi Kurzemes hercogistes karavīri no Žečpospoļitas tika aizturēti. Katrīnas II pavēle par izpildi Vidzemes ģenerālgubernatoram tika izsūtīta ātrāk, nekā atbilde bija saņemta no minētā slepenā padomnieka, kaut ģenerālgubernatora tiešais uzdevums bija informēt Katrīnu II par situāciju Vidzemē (SM 1883, 305).

KATRĪNAS II SARAKSTE AR VIDZEMES ĢENERĀLGUBERNATORU (1762–1767): EKONOMISKIE JAUTĀJUMI

Pēc Katrīnas II nākšanas pie varas mainījās arī attieksme pret vācbaltiešiem, piemēram, imperatore pieprasīja atdot aizdevumus 32 000 rubļu apmērā, kas bija labestīgi aizdots Vidzemes bruņniecības pārstāvjiem Katrīnas II vīra Pētera III valdīšanas laikā. Nauda tika atdota pakāpeniski līdz 1768. gadam, atrunājoties, ka bruņniecības kasei nebija naudas (Katinlarcev 2000, 292). Nostiprinot savu varu, Katrīna II pievērsās ekonomiskām lietām Vidzemes provincē.

1763. gada augustā Vidzemes ģenerālgubernatoram tika pavēlēts ierasties Pēterburgā, kā formālo iemeslu minot Anglijas flotes virsnieku piesaisti dienestam Krievijas impērijā, taču īstais iemesls bija izveidot komisiju no “zinošiem” cilvēkiem, kas sakārtotu Rīgas tirdzniecības lietas. Vidzemes ģenerālgubernators atzīmēja, ka komisijā nav jāiekļauj vietējie landrāti, jo no tirdzniecības viņiem izpratnes nav, savukārt krievu tirgotājiem nav izpratnes par “Rīgas lietām” (SM 1883, 303).

Jāatzīmē, ka Katrīna II pati vēlējās apciemot Baltijas teritorijas un to svarīgākās pilsētas Rēveli, Pērnavu, Rīgu un Tērbatu ar mērķi tuvāk iepazīties ar Baltijas provinču lietām, ko kopš Krievijas imperatora Pētera I ceļojumiem nebija darījis neviens Krievijas monarhs. 1764. gada 14. jūlijā, dienu pirms Katrīnas II prombraukšanas no Rīgas, imperatorei pienāca publisks ziņojums no ģenerālgubernatora Brauna. Bija tapis zināms, ka atsevišķi Vidzemes muižnieki bija neapmierināti ar izveidoto revīziju Rīgas komercietās, tāpēc mēneša laikā tika uzticēts uzzināt neapmierināto muižnieku iemeslus un ziņot imperatorei. Ģenerālgubernatoram bija arī uzdots pievērst uzmanību zemnieku dzīves atvieglošanai, nepalielinot nodevas, šo pavēli izskatot 1765. gada janvārī landtāgā (SM 1879, 572). Ģenerālgubernatoram piedraudot Vidzemes muižniecībai, tika akcentēts, ka Katrīnai II tika ziņots par zemnieku problēmām un tika uzdots šo problēmu atrisināt vietējai varai, piedraudot ar to, ka, ja to neizdarīs viņi, to izdarīs Krievijas centrālās varas pārstāvji (Zutis 1951, 347).

Ģenerālgubernators Katrīnai II ziņoja: “Vairākās vēstulēs tiek ziņots man par “verdzisko” situāciju no muižnieku puses attiekmē pret zemniekiem, kurus personīgi pats solos pārbaudīt, kā arī to, ja muižnieku attieksme tiešām apstiprināsies, tad solu atņemt vietējo likumu pārkāpējiem īpašumus, kaut arī, saskaņā ar privilēģijām, to nedrīkstot izdarīt.” Vairākas vēstules no zemniekiem Vidzemes ģenerālgubernators bija saņēmis un licis izskatīt vietējām tiesām, kuras tika atzītas kā nepamatotas (SM 1879, 573).

KATRĪNAS II SARAKSTE AR KRIEVIJAS IMPĒRIJAS IERĒDŅIEM (1762–1767)

1763. gada 4. janvārī Katrīna II ziņoja Senāta vadītājam (*general-prokuror Senata*) Aleksandram Ģļebovam (*Aleksandr Glebov*, 1722–1790) par to, ka Ārzemju kolēģija (*Kollegija inostrannyh del*) ziņojot par plašu valsts pierobežā notiekošu imperatores pavēļu neievērošanu, proti, Krievijas impērijā tiek ielaisti ārzemju ministri, netiek maksātas (iekasētas) nodevas no ārzemju precēm, netika atbildēts uz vēstulēm, kā arī nebija veiktas darbības attiecībā uz Krievijas impērijas likumu ievērošanu. Katrīna II uzticēja Senātam piespiest ievērot viņas lēmumus (SRIO 1871, 224).

Senāta pārstāvji ziņoja, ka nezinot, pēc kādiem vietējiem likumiem tiekot pārvaldītas “vācu teritorijas”, jo dokumentos tas netika aprakstīts un informācijas par vietējām privilēģijām trūkst (SRIO 1873, 126). Apstiprinot Vidzemes muižniecības privilēģijas, kādas tās bija Pētera I laikā, Katrīna II aicināja konkrētās priekšrocības izmantot Krievijas valsts politisko interešu sasniegšanai. Par Krievijas impērijas ārējo teritoriju atsvešinātību un to privilēģijām Katrīna II bija izteikusies 1764. gada februārī, kas kalpoja par iemeslu Senāta vadītāja ģenerālprokurora kņaza Aleksandra Ģļebova atcelšanai un jaunā Senāta vadītāja ģenerālprokurora kņaza Aleksandra Vjazemskā (*Aleksandr Vjazemskij*, 1727–1793) iecelšanai (SRIO 1873, 123).

Katrīna II pavēlēja jaunajam Senāta vadītājam ģenerālgubernatoram Aleksandram Vjazemskim pievērst uzmanību attiecībā uz robežteritorijām: “Mazkrievijas (Ukrainas), Vidzemes un Somijas provinces pārvaldīja privilēģēta elite, kuru privilēģiju pārkāpšana būtu samērā viegla, bet, ievērojot “ārzemju” kārtību, privilēģiju pārkāpšana būtu ja ne kļūda, tad noteikti acīmredzama muļķība. Katrīna II uzskatīja, ka šīs provinces, kā arī Smoļenskas province būtu “maigi” (viegli) jāpārkrievo, lai iedzīvotāji un vietējā elite būtu lojāla Krievijai un neskatītos ārzemju virzienā. Ievērojot šo ieteikumu, tajās būtu jāieceļ paklausīgi vadītāji.” (SM 1883, 311)

Jāatzīmē, ka informāciju par stāvokli Vidzemes provincē Katrīna II ieguva, ne tikai balstoties uz dažādu amatpersonu ziņojumiem, bet arī no privātās sarakstes, piemēram, privātā vēstulē dēlam Pāvelam Petrovičam Katrīna II raksta: “Gadu no gada Rīgas tirdzniecība palielinās, kas savukārt papildina valsts kasi. Rīgas cietoksnis nav mainījies kopš manas apmeklēšanas reizes, bet ziņojumi par karavīru ļaunprātīgu izmantošanu darba vajadzībām un nemaksāšanu par darbu ir bijuši. Jācer, ka karavīru stāvoklis uzlabosies. Rakstīju ģenerālim Braunam, lai viņš neveic ierindas mācības, lai dažādi nelabvēļi neko nezinātu par armijas skaitlisko sastāvu. Nedod Dievs, ka garnizonu skaits būtu jāpalielina. Paldies par aprakstītu Francijas kuģi, ekipāžu, apbruņojumu.” (SRIO 1880, 91)

SECINĀJUMI

Balstoties uz Katrīnas II saraksti ar Vidzemes ģenerālgubernatoru Džordžu Braunu, var secināt, ka, Katrīnai nākot pie varas militārā valsts apvērsuma rezultātā, bija svarīgi leģitimēt savu politisko varu tiesiski, tāpēc sava valdīšanas laika sākumā netika mainīta Vidzemes provincēs ierastā civilās pārvaldes kārtība, jo, balstoties uz Nīstades miera noteikumos noteiktā Vidzemes muižniecības politiskā zvēresta, faktiski tika garantēta arī Katrīnas II juridiskā leģitimitāte.

Imperatores Katrīnas II valdīšanas sākumā pavēles Vidzemes ģenerālgubernatoram bija saistītas ar ārpolitikas un drošības jautājumiem, taču informāciju par drošības jautājumiem Vidzemes provincē Katrīna II ieguva ne tikai no Vidzemes ģenerālgubernatora, bet arī no Krievijas amatpersonām.

Nostiprinot politisko varu Krievijas impērijā, Katrīna II pievērsa uzmanību Vidzemes saimnieciskajām lietām, kas izpaudās kā Krievijas impērijas ietekmes palielināšanās provinces ekonomikas nozarē, pievēršot uzmanību arī zemnieku sociālā stāvokļa uzlabošanai, to risinot ar draudiem Vidzemes bruņniecības varas pārstāvjiem.

Krievijas imperatorei pienāca sūdzības gan no Vidzemes ģenerālgubernatora, gan no ierēdņiem, gan privātpersonām par Krievijas impērijas lēmumu neizpildi, kas bija saistīta ar Vidzemes provinces vietējo likumu nezināšanu. Tādējādi tika pārkāpta Krievijas impērijas likumdošana, tāpēc Katrīna II vēlējās Vidzemes provinci pakļaut Krievijas likumdošanai, balstoties uz vietējas varas vadītāja politisko lojalitāti.

Balstoties uz iepriekšminēto, var secināt, ka Katrīnas II valdīšanas pirmajos gados Vidzemes provinci uztvēra ne tikai kā Krievijas tiesisko subjektu, bet arī kā Krievijas impērijas drošības, ekonomikas un labklājības objektu, it īpaši personīgajā sarakstē ar Krievijas impērijas ierēdņiem.

SAĪSINĀJUMI

SRIO – *Sbornik Russkogo istoricheskogo obshchestva*

SM – *Sbornik materialov i statej po istorii Pribaltijskogo kraja*

IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS**PUBLICĒTIE AVOTI**

Sbornik materialov i statej po istorii Pribaltijskogo kraja (1879). Rīga, Tom 2, 285, 573–593.

Sbornik materialov i statej po istorii Pribaltijskogo kraja (1883). Rīga, Tom 4, 283, 303–311.

Sbornik Russkogo istoricheskogo obshchestva (1868). S.-Peterburg, Tom 3, Nr. 3, 100–128.

Sbornik Russkogo istoricheskogo obshchestva (1871). S.-Peterburg, Tom 7, Nr. 7, 104, 224.

Sbornik Russkogo istoricheskogo obshchestva (1873). S.-Peterburg, Tom 12, Nr. 12, 123.

Sbornik Russkogo istoricheskogo obshchestva (1880). S.-Peterburg, Tom 27, Nr. 27, 91.

PUBLICĒTĀ LITERATŪRA

Bartenev, P., 1869. *Vosemnadcatyj vek*. Tom 1. Moskva: Rus. Arhiv.

Katin-Iarcev, M., 2000. *Baltiisko-nemeckoe dvorjanstvo na ruskoj sluzhbe. Konec XVIII–nachalo XX vv*. Moskva.

Krazniakov, N., 2019. *Sistema nacional'no-regional'nogo upravlenija v Rossijskoj imperii (vtoraja polovina XVII–nachalo XX vv)*. Novosibirsk.

Lauris, M., 2020. Sabiedrības noformēšanas ar “labās policijas” rīkojumiem Katrinas II valdīšanas laika sākumā Vidzemē. Straube, G., red. *Valsts valstī. Latvija – Krievijas impērijas provinces 19. gadsimtā*. Rīga: Latvijas Nacionālā bibliotēka.

Nol'de, B., 1911. *Očerki russkogo gosudarstvenogo prava*. S.-Peterburg: Pravda.

Zutis, J., 1951. *Baltijas jautājums XVIII*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.

ADMINISTRATION OF THE RUSSIAN EMPIRE IN VIDZEME PROVINCE DURING THE REIGN OF CATHERINE II (1762–1767)

GERMANS ĻEBEZOVŠ

Mg. hist., researcher at Valmiera Museum

E-mail: germans.lebnzovs@valmierasnovads.lv

ABSTRACT

Vidzeme province was annexed to the Russian Empire in 1721 and under the terms of the Treaty of Nystad retained its local administration rights. In 1762, Empress Catherine II came to power in the Russian Empire and sought to consolidate the centralised administration of the Russian Empire in the province of Vidzeme. Catherine II, after obtaining information from the reports of the Governor-General of Vidzeme on the situation in the province, as well as informed by other officials, concluded that the laws of the Russian Empire were being violated in the province of Vidzeme.

Keywords: Russian Empire, Catherine II, Province of Vidzeme, administration, Governor-General.

SUMMARY

At the beginning of the 18th century, after the signing of the Treaty of Nystad in 1721, the province of Vidzeme became a part of the Russian Empire, retaining the rights of local administration, but alongside this, the province of Vidzeme was governed by the laws of the Russian Empire, although the Russian emperors paid little attention to the administration of Vidzeme until 1762, when Catherine II came to power.

The aim of this article is to analyse Catherine II's personal correspondence with the Governor-General of Vidzeme as a source of information on the Russian Empire's policy in the province of Vidzeme (1762–1765). From the correspondence of Catherine II with the Governor-General of Vidzeme it can be derived that, in addition to the information about the Vidzeme province as a legal subject of Russia, the interest in the region concerned it as an object of security, economy and prosperity of the Russian Empire. Based not only on the correspondence of the Governor-General of Vidzeme and other officials, but also on private correspondence, it can be concluded that the ignorance of Catherine II concerning the local legislation of the province of Vidzeme, while violating the legislation of the Russian Empire, led her to subjecting the province of Vidzeme to the legislation of the Russian Empire, based on the political loyalty of the Governor-General of Vidzeme.